

זכרון עולם

האשה החשובה ודפית צדקה וחסד

מרת ורדה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חז"ם סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ"ו אב תשפ"ו

מסכת חולין ק"א-ק"ז ♦ טבול יום ב', ה' - ג', ב'

גליון מס' 1420

השבוע בגליון

♦ מדוע רבי שמואל סלנט זצ"ל הורה לשנות ממנהגי הניקור

♦ המנעות מאכילת החלק האחורי של הבהמה

♦ כשהעריבים פקפקו ביהדותם של האשכנזים...

♦ תשרי בלי יום כיפור!

♦ בין בשר לחלב - מדוע, מניין וכמה

♦ אכילת חלב אחר אכילת בשר

♦ אכילת בשר לאחר אכילת גבינה צהובה

♦ הגבינה הקשה בעלת מאפיינים דומים לאלו של הבשר

♦ גבינה 'קשה' מהי?

♦ גבינות צהובות וגבינות בולגריות

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

צאר פפושקה

מעשה מעניין מאד מסופר מפי מקורות מהימנים, ויש בו עידוד רב וחיוק גדול ללומדי הדף היומי.

יושב היה הישיש ספון בחדרו, רכון על ספרים עבים ודקים, גדולים וקטנים, שהתחלפו תחת עיניו החודרות לפי הצורך. חתנו הצעיר שוהה היה עמו, מסייע בעדו, ושניהם שקועים בכל ישותם בבירור דבר הלכה.

לאחר שלוש יממות של התלבטות, חקירה, עיון, מחשבה והרהורים, הוציאו השניים מתחת ידיהם שתי שורות קצרות, בהירות, מובנות לכל אדם יהודי. תמצית הזיקוק של ימי עמל וזיע נקוזו לתוך המשפטים התמימים, פשוטי המראה והצורה.

היו אלה גדול הדור, מרן רבי ישראל מאיר הכהן זצ"ל, בעל ה"משנה ברורה", וחתנו ר' הירש זצ"ל, שנפטר בצעירותו, אשר ישבו וליבנו סוגיות חמורות, כדי לסכמם לכדי הלכה ברורה, פשוטה, המובנת לכל אדם. משנה ברורה.

עם סיום כתיבת השורות הבודדות, פנה החתן ביראת כבוד אל חמיו הגדול ושאלה אנושית בפיו: מורי ורבי הגדול, בעזרת ה', הספר "משנה ברורה" יתקבל בכל תפוצות ישראל. רבים יהגו בו וישננו את

דף קא/א על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה

מדוע רבי שמואל סלנט זצ"ל הורה לשנות ממנהגי הניקור

בין בעלי התפקידים הנכבדים הדואגים לכך שהבשר הנכנס לפינו יהא כשר, תופס ה'מנקר' מקום של כבוד. תפקידו הוא לנקר מבשר הבהמה את החלקים האסורים באכילה, הלא הם, גיד הנשה, החלב, וכמו כן, לנקר את גידי הדם, שאילולי כן, אין די במליחת הבשר כדי להוציא את הדם את פעולות הניקור לא ניתן להסביר ולפרט על ידי המחשה בלבד, כפי שכתב הרמ"א (יו"ד סימן ס"ד סעיף ז): "וסדר ניקור אלו החלבים צריך ראה מן הבקי בניקור, ואי אפשר לבאר היטב בספר". לפיכך, נסקור במאמר שלפנינו, מספר היבטים היסטוריים-הלכתיים, בהלכות ניקור.

המנעות מאכילת החלק האחורי של הבהמה: במשך דורות רבים נמנעו בקהילות ישראל רבות, מניקור חלקה האחורי של הבהמה. הם אכלו את החלק הקדמי בלבד, ואילו את החלק האחורי, הדורש ניקור רב, היו מוכרים לנכרים. מנהג זה רווח ברוב קהילות אירופה, מלבד באיזורים בודדים בהם היה ריכוז גדול של יהודים והדרישה לבשר היתה רבה. הערים העיקריות שבהן בוצע ניקור בכל חלקי הבהמה, הן וורשה, וילנא, ביאליסטוק, קובנה וקראקא ("מזון כשר מן החי" ח"ה פ"ג), ואכן, תלמידי החכמים שבערים אלו, חיברו ספרים להסבר פעולות הניקור.

גם בעיר הקודש ירושלים, נהגו הספרדים שהתיישבו בה לפני כחמש מאות שנה, לאכול את החלק הקדמי בלבד. בהיותם מוקפים במוסלמים, היתה משימתם קלה מזו של אחיהם שהתגוררו בקרב הנוצרים, משום שמסורת ביד המוסלמים, שיש לאכול בשר שנשחט על ידי בן אברהם בלבד, והיו תושבי הארץ, ערבים כיהודים, אוכלים בימים ההם בשר צאן שנשחט בידי שוחטים יהודיים.

כשהעריבים פקפקו ביהדותם של האשכנזים... עם עליית האשכנזים לירושלים, הם ביקשו לחקות את מנהג הספרדים ולמכור גם כן את החלק האחורי למוסלמים, אך הם נתקלו בבעיה, כאשר היה מי שהצליח לשכנע את המוסלמים כי האשכנזים אינם... בני אברהם... מאוחר יותר, בשנת תרל"ד, העריבים 'הכירו' ביהדותם של האשכנזים והם הסכימו לקנות בשר משחיתם.

קיימים מספר שינויים בולטים בין מנהגי הניקור לפי עדות המזרח, לבין מנהגי הניקור לפי עדות אשכנז. וכגון, מנהג בני עדות אשכנז לעקור את הורידים הגדולים של הבהמה ולהוציאם לחלוטין, אך המנקרים הספרדים מסתפקים בחיתוך הוריד לאורכו, כדי שהדם האצור בתוכו ייצא, אך אינם עוקרים את הווריד ממקומו.

זעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי צבי** ז"ל

ב"ר שלמה זלמן ז"ל

נלב"ע י"ח אב תשל"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י בני משפחתו שיחי

זעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה

ב"ר אהרן אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחי

זעילוי נשמת

הר"ר **מנחם ספרברג** ז"ל

ב"ר מרדכי שמעון ז"ל

יליד ירושלים, מייסד יקבי אפרת

נלב"ע כ"א מנחם אב תשס"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י בני משפחתו שיחי

לעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה מנדלבאום** ז"ל ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א באב תשנ"ח

וזוג' מרת **סבינה** ע"ה ב"ר סלומון ז"ל נלב"ע י"ח באב **תנצב"ה**

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **שלמה מנדלבאום** ומשפ' שיחי - ת"א

באותן שנים, הורה רבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, למנקרים האשכנזים, שיקלו וינקרו כמנהג הספרדים! כיון שהוא מיאן לשנות ממנהגי בעל ה"פרי חדש" אשר כיהן כרב בירושלים ("תורת הניקור הירושלמי"), וגם המנקרים האשכנזים חתכו את ורידי הדם בלבד, ולא עקרום ממקומם.

לימים, החלו האשכנזים בירושלים לשחוט גם בהמות גסות, והם גילו כי הערבים אינם מבכרים אכילת בשר בקר על פני בשר הצאן הערב לחיכם ("מזון כשר מן החי" שם פ"ה הערה 11). שוב לא היה מי שיכוש את החלק האחורי, ואי לכך, התחילו האשכנזים לנקר גם את החלק האחורי ולאכול. בעקבות כך נוצר מצב מרתק ביותר. את החלק הקדמי של הבהמה, ניקרו לפי מנהגי הספרדים שנהגו בירושלים, ואילו את החלק האחורי ניקרו לפי מנהגי האשכנזים, שהרי מעולם לא ניקרו בירושלים את החלק האחורי, ולפיכך, לא היה בכך משום שינוי מן המנהג הקודם... ("תורת הניקור הירושלמי"). ברבות הזמן, החלו אשכנזים רבים לרכוש את החלק האחורי בלבד, בניגוד למנהג הוותיק בישראל, משום שהם ביקשו לאכול בשר שנוקד לפי מנהגי האשכנזים.

עד היום הזה, המנקרים האשכנזים בארץ ישראל נוהגים לנקר את החלק הקדמי כמנהג הספרדים, אך המנקרים האשכנזים בארצות הגולה, אינם נוהגים כן. לפני עשרים שנה, התעורר פולמוס נרחב בנושא, ו"התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה", פרסמה בעקבות כך את "סדר הניקור שיונהג בעזה" בכל המקולין הסרים למשמעתנו, והם מציינים, כי "אינה ה' לידינו מנקר ספרדי מעיר קזבלנקה אשר במדינת מרוקו, וגם הוא עשה כמנהג ירושלים ואמר שלמד כן אצל אביו, הרי ידים מוכיחות דהוא ממנהג ספרד". כלומר, מנקרי חו"ל הצדיקו את העובדה שאינם נוהגים כמנקרי ארץ ישראל האשכנזים, הנוהגים אחר מנהגי הספרדים.

דף קא/ב אלא אמר רבא שמדא הוה

תשרי בלי יום כיפור!

בגמרתנו מסופר, שפעם אירע שיום כיפור חל בשבת, ובכל זאת, מי אשר עבר עבירה באותו יום כיפור, נענש רק על חילול השבת ולא על חילול יום הכיפורים. הרמז היחיד לפתרון התעלומה הלז, נמצא בדמות המילה "שמדא" שהוסיף רבא לביאור העניין. לדעת רש"י ("ד"ה ושלחו מתם"), באותה שנה המלכות גזרה על ישראל לבל יקיימו את יום הכיפורים, ובשבת הסמוכה ליום הכיפורים הם קיימו מעין "זכר" ליום הכיפורים "כדי שלא תשתכח תורת יום הכיפורים". לפיכך, מי שחטא באותו יום, נענש על חילול שבת בלבד, שהרי באמת לא היה זה יום הכיפורים.

יש למסור את הנפש על גזירת שמד: בגישה זו נוקטים ראשונים רבים, אך הריטב"א תמה, היאך יתכן שהיהודים ציינו למלכות ולא שמרו את היום הקדוש, הרי גזירה שכזו היא גזירת שמד, שמצווה למסור את הנפש ולא לקיימה. לפיכך הוא מפרש, כי האמוראים בגמרתנו מעידים על מאורע הסטורי מרתק ביותר. לדבריו, באותה שנה המלכות גזרה לבל יקדשו את החודש. ומאחר שלא קידשו את החודש, יום כיפור לא חל, וזו הסיבה שבאותה שנה מי שעשה מלאכה ב' תשרי, לא חילל את יום הכיפורים!

חודש נטול קדושה: הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א ("בד קודש" ח"ג סימן א') מבאר, כי אין כוונת הריטב"א שבאותה שנה **חודש תשרי** לא חל. החודשים מתחלפים מאליהם כאשר מלאה סאתם, במלאת שלושים יום, בין אם קידשו ובין אם לאו. כוונת הריטב"א, איפוא, כי לקידוש החודש שתי מטרות. האחת, לקבוע אם החודש יהא בן עשרים ותשעה ימים או בן שלושים ימים, והשניה, לקדש את החודש, להחיל עליו קדושה אשר מכחה מתקדשים המועדים החלים באותו חודש. מעתה, כאשר לא קידשו את החודש, נתבטלה קדושת החגים, והיה זה חודש נטול קדושה וחסר מועדים [ועיין שם מה שביאר לפי"ד התנאים בראש השנה כד/א, ומתי נאמר "קידושוהו שמים", ועיין "כלי חמדה" פר' בא שצויין בהג' על הריטב"א].

דף קה/א כמה ישהה בין גבינה לבשר א"ל ולא כלום

בין בשר לחלב - מדוע, מניין וכמה

בסוגיות אלו אנו עוסקים באיסור אכילת בשר וחלב יחדיו, ובדיני ההרחקה שקבעו חז"ל בין אכילת בשר לבין אכילת חלב, כדי להרחיק את האדם מן העבירה.

הכל יודעים, כי האוכל בשר, צריך להמנע מאכילת מוצרי חלב מספר שעות לאחר מכן. לדעת רבים מן הראשונים המקור לכך הוא בסוגייתנו, כלהלן.

איסור אכילת בשר בחלב מן התורה מתייחס לאכילת בשר וחלב שהתבשלו יחדיו (להלן קיג/א), אך האוכל בשר וחלב שלא התבשלו יחדיו, עובר על איסור דרבנן, אשר לא זו בלבד שאסרו את אכילתם יחדיו, אלא גם אסרו על אכילתם בסמיכות זה לזה. על זמן ההפרדה בין אכילת בשר לחלב, נחלקו הראשונים בפירוש סוגייתנו.

גמרתנו מביאה, שמר עוקבא הגדיר את עצמו כחומץ בן יין, משום שאביו נהג להמתין עשרים וארבע שעות בין אכילת בשר לאכילת מוצרי חלב, "ואילו אנא, בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא, אכילנא" - בסעודה שבה אני אוכל בשר, אני אוכל חלב אך בסעודה אחרת אני כבר אוכל מאכלי חלב.

הכתוב בו. כלום מי מן הלומדים בו יעלה על דעתו כמה עמל והשקעה טמונים במילים הפשוטות שהוא קורא?

נענה ה"חפץ חיים" זצ"ל לחתנו כשחיוך של הבנה על פניו, והפליג בזכרונות אל ימים עברו.

פעם, סיפר הסבא קדישא, נקלעתי למחוז רוסי שבו הועסקו פועלים בעבודות למען הצאר ששלט ברוסיה שלטון ללא מצרים. קר היה אז, האצבעות קפאו תחת הכפפות, הקרה פשתה בעצמות, והנה הבחינו עיני בשני גברתנים, מבוגר וצעיר, שנראו כאב ובנו, ועבדו ללא לאות לסקל בידיהם אבנים מן הדרך, כדי להכשירה לשמש כדרך ראשית.

אבנים חדות נעקרו בציפורניהם זבות הדם, הסדקים שעל גב ידיהם התמלאו בריסי קרח וצבו את בשרם, פתיתי שלג התעופפו לכל עבר וכיסו את עיניהם, והם ממשיכים במטרה ללא לאות, באותו מרץ, סוללים את הדרך.

או אז, יישר הצעיר את גבו, מתח את שריריו בלאות ופנה אל אביו: אבא, הדרך הזו עתידה להפוך לכביש ראשי. המונים יאוצו על פניה וישעטו עליה. האם מי מהם יידע וישער כמה דם, שרירים, מאמץ וטרח הושקעו בכל פיסת אדמה שהם חולפים על פניה ביעף?

הרבה תבונה טמונה בשאלתו של הנער הצעיר, אף כי אין זה מן הנמנע שהוא לא התכוון לכך. זה הוא טבע האדם, מעטים מסוגלים לעמוד במשך שנים בלא שיידעו על קיומם, עוד פחות מכך מוכנים שאחרים יקטפו את פירות הצלחתם, ואילו הוא עומד על הדרך הזו זמן כה רב, מסקל את האבנים, מיישר את המהמורות, מוסר את נפשו עבור הדרך...

האבא שמע בשתיקה את הדברים, פסק גם הוא מעבודתו, הסיר את כובע הצמר שהגן על אוזניו וכיסה את מצחו, התבונן מקרוב לתוך עיניו של בנו והפטיר שתי מילים: צאר פפושקה. בעברית זה שלש מילים: הצאר הוא האבא. אמר ולא יסף. הוא שב וחבש את כובעו, התכופף אל הקרקע והוסיף לעבוד עבור הפפושקה. כשעובדים בשביל אבא פפושקה אין שאלות. לא צריך תשובות. עושים מה שצריך.

אנחנו, המשיך ה"חפץ חיים" זצ"ל בדבריו לחתנו, עובדים עבור אבינו שבשמים, להבדיל אלף אלפי הבדלות, בלי כל חשבונות, לעשות רצון אבינו שבשמים, מעבר לכך הכל זניח. כאשר יהודי עובד את בוראו, אל לו למדוד את הכמות ואל לו לאמוד את ההספק, או להשלות את עצמו כי אם רק הוא בלבד ייעדר מן הלגיון הגדול, לא יארע מאומה, אף אחד לא יחוש בחסרונו. חלילה. כל מטרותנו היא לעשות את רצונו יתברך - זה העיקר, זו המטרה, ומשכך, כל החשבונות מוסטים הצידה, מוזחים אל השוליים, והיהודי ממשיך בדרכו, סולל ומכשיר את משעולו אל ייעודו.

לומדי דף היומי העומדים לסיים את הש"ס עוד זמן לא רב, משימה בת שבע וחצי שנים, רשאים להביט בגאווה לאחור על הדרך הסלולה שהותירו בצעידתם העקבית הבלתי מתפשרת. יש שהמסכנות קשות, עיתים הסוגיות אינן מובנות עד תומן ויש צורך לעמול קשות כדי לעמוד על קנקנם, אך בדרכם הבוטחת, קדימה, עוד דף,

עוד שיעור, עוד יום, הם מגשימים את רצון אבינו שבשמים, וזוכים לסייעתא דשמיא.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קה/א אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא

אסור להיות חקיין

בגמרתנו אומר מר עוקבא, שהוא אינו דומה לאביו, שאביו המתין יממה שלמה בין בשר לחלב. ומדוע באמת לא נהג כאביו?

אמרו בעלי המוסר:

- משום שלא חפץ להיות חקיין. אם אינו במדרגה זו אין לו לעשות מה שאינו ראוי לו...

דף קה/א ואחרונים חובה

דברי תורה על השולחן

כדי לדבר דברי תורה על השולחן, יש שנהגו לומר בסיום הסעודה "מים אחרונים חובה", והרי יש כאן גם דברי תורה וגם תזכורת...

אגב, מספרים כי כאשר העיר תלמיד מתלמידי הגר"א, ביושבו על שולחן רבו, כי יש לדבר בדברי תורה על השולחן, אמר לו הגר"א: הנה כבר קיימת זאת באמירה זו גופה...

דף קו/א מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים

מסירות נפש לנטילת ידים

בספר מיוחד בשם "עובר אורח", כינס האד"ת דברי תורה ששוחח עם עובדי אורח תלמידי חכמים וגדולי הדור, שנקלעו לפתחו.

בין הדברים מצאנו את הסיפור הבא, ששח לו אחד המשולחים ממה שראה בכתב יד בעיר אוסטרא:

לדעת בעלי התוספות (ד"ה "לסעודתא") והראב"ה, כוונת מר עוקבא היא, שבאותה סעודה עצמה אין לאכול בשר וחלב, אך מיד עם סיום הסעודה הבשרית, מותר לפתוח בסעודה חדשה, ולאכול בה מוצרי חלב. אולם, ראשונים רבים (רמב"ם, רא"ש, רשב"א ועוד) סוברים, כי כוונת מר עוקבא היא, שאסור לאכול מוצרי חלב מספר שעות לאחר אכילת הבשר, ולפיכך הוא ציין שאינו אוכל חלב עד הסעודה הבאה, שהרי דרך בני אדם שממתנים מספר שעות בין סעודה לסעודה.

להלכה, כתב ה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן פ"ט סעיף א'): "אכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות". הרמ"א מוסיף על כך: "והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת... ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה וכן נכון לעשות". ראוי לציין, כי לכל הדעות, אין לאכול בשר וחלב באותה סעודה, גם אם היא נמשכת שש שעות ויותר, אלא יש לברך ברכת המזון ולסלק את השולחן (ש"ך שם ס"ק ה').

אכילת חלב אחר אכילת בשר: כל האמור, הוא לגבי אי אכילת חלב לאחר אכילת בשר. לגבי אכילת בשר אחרי אכילת חלב, גמרתנו מספרת שרב אסי שאל את רבי יוחנן כמה זמן יש להמתין בין אכילת חלב לאכילת בשר, והשיבו "ולא כלום", וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" שם סעיף ב'), אך יש לקנח את הידיים ואת הפה ולהדיחם.

פוסקי זמנינו מציינים, כי המצחצח את שיניו לאחר אכילת מוצרי חלב, יוצא ידי חובת קינוח והדחה (ראה בסוף ספר פתחי הלכה - כשרות).

עם זאת, יש שנהגו להפריד בכמחצית השעה או כשעה, בין אכילת חלב לאכילת בשר (עיין בקיצור שולחן ערוך בשר בחלב לגר"א פויפר ח"א סימן י"א סעיף ה'), ויסוד מנהג זה בדברי הזוהר (עיין "בית יוסף" או"ח קע"ג) שכתב, כי הרוצה לאכול בשר לאחר אכילת חלב, יברך ברכת המזון וימתין זמן מה. מעניין לציין, כי המהר"ם מרוטנבורג (שו"ת ח"ד סימן תרט"ו, מובא בהג' אשרי בסוגייתנו) נהג שלא לאכול בשר בהמה וחיה לאחר גבינה, אך בעוף, שאיסורו מדרבנן, היה מיקל. כאשר הוא נשאל לפרש מנהגו, השיב: "בימי חורפי הייתי מתלוצץ בבני אדם שהיו עושים כן ואדברא... היה נראה בעיני כמו מינות [-שמוספים על דברי התורה]-. עד שפעם אחת מסעודה לסעודה מצאתי גבינה בין שיני, גזרתי להחמיר על עצמי בבשר אחר גבינה כמו גבינה אחר בשר". ה"בית יוסף" (שם) מציין, כי המהר"ם מרוטנבורג "היה מיקל בעוף... לפי שלא ראה את ספר הזוהר, אבל אנו שזכינו לראותו, טוב ונכון להחמיר אפילו בבשר עוף" [אולם, דעת ה"פרי חדש" שגם הזוהר לא החמיר בבשר עוף, ועיין "ערוך השולחן" יו"ד סימן פ"ט סעיף ט']. ה"ערוך השולחן" (שם סעיף ט') מתייחס לדברים אלו וכותב, "ויש מדקדקין שנהגין בזה" ויש שאינם נזהרים (ועיין "משנה ברורה" סימן תצ"ד ס"ק ט"ז שנקט בפשטות, שאין צריך להפסיק בברכת המזון לאחר אכילת גבינה רגילה). עדיין לא עסקנו בשאלה, מה הסיבה שחכמים ראו לנכון להפריד בין אכילת בשר לאכילת חלב, למשך זמן ארוך כל כך, וכמו כן לא התייחסו ל"גבינות הקשות", אשר זה שנים מהוות נידון חשוב ואקטואלי בהלכות בשר בחלב. על כך ועוד, במאמר הבא.

דף קה/א גבינה מותר לאכול בשר

אכילת בשר לאחר אכילת גבינה צהובה

הראשונים נחלקו, מדוע חז"ל גזרו שיש להפריד בין אכילת בשר לאכילת חלב. לדעת רש"י (ד"ה "אסור לאכול גבינה"), השומן המצוי בבשר נותר בפיו של האוכל, וכאשר יאכל מאכלי חלב, ירגיש בפיו טעם בשר וחלב. לדעת הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פ"ט הל' כ"ח), חלקיקי הבשר הנתפסים בין השיניים, הם שהגיעו את חכמים לאסור על אכילת חלב לאחר אכילת בשר [עיין ט"ז יו"ד סימן פ"ט ס"ק א', שדין זה הוא בבשר בלבד, שמן הפסוק, במדבר יא/לג, "הבשר עודנו בין שיניהם" למדים, שבשר אינו מאבד מחשיבותו, גם לאחר שהתפורר ונותרו שייריו בפה].

שני הטעמים הנזכרים, אינם שייכים לגבי מאכלי חלב. שכן, אין בהם שומן רב כבבשר, וכמו כן, שייניהם אינם נתקעים בין השיניים, שהרי החלב ומוצריו נמוחים בפה (בעל המאור והר"ן).

שונה הוא דין של הגבינות הקשות. הגבינה הקשה נוצרת על ידי השהייתה לתקופה ממושכת בתנאים מיוחדים, ובזמן זה מתפתח בגבינה תהליך מתמשך של תסיסה ופירוק שרשראות החלבון, והגבינה הולכת ומתקשה. ככל שהגבינה קשה יותר, טעמה משתבח ומתחזק ("בנתיב החלב" עמ' 98 והלאה).

הגבינה הקשה בעלת מאפיינים דומים לאלו של הבשר: לאחר נתונים אלו, נמצאנו למדים, כי הגבינה הקשה, אינה שונה בהרבה מן הבשר. פירורים ממנה עשויים להתקע בין השיניים, שהרי היא קשה, וכמו כן, טעמה החזק עשוי להטביע את חותמו בפיו של האוכל לזמן ממושך, ולכאורה, הן לדעת רש"י, שאסור לאכול גבינה אחרי בשר משום שטעם הבשר נותר בפה, והן לדעת הרמב"ם שאסור לאכול גבינה אחרי בשר משום שפירורים מן הבשר נותרים בפה - אסור לאכול בשר אחרי גבינה קשה [לדעת הט"ז הנזכר, אין איסור לדעת הרמב"ם].

אכן, רוב הפוסקים נוקטים, שיש להחמיר ולהמתין אחר אכילת גבינה קשה (עיין רמ"א יו"ד סימן פ"ט סעיף ב'). יש אומרים שיש להמתין שעה אחת (ש"ך שם) ויש אומרים שצריך להמתין שש שעות (ט"ז שם ו"משנה ברורה" סימן תצ"ד ס"ק ט"ז בשער הציון).

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"...ובדאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מכון שר התורה
הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764*

האם שונה דינה של גבינה צהובה מותכת? שתי השלכות הלכתיות מעניינות ומעשיות מאד, נובעות מן ההבדל שבין שני הטעמים שצינו רש"י והרמב"ם. האחת, לגבי גבינה צהובה מותכת, שטעמה לא פג, אך היא כבר אינה קשה. לפי טעמו של רש"י, יש להמתין אחריה לאכילת בשר, שהרי טעמה הטוב לא כהה בתהליך ההתכה, אך לפי טעמו של הרמב"ם, מותר לאכול בשר אחריה, שהרי אינה קשה ואינה נתפסת בין השיניים [בהדחה וקינוח, כמובן]. ואילו בגבינה קשה שטעמה אינו חריף, יהא הדין להיפך. לשיטת רש"י אין צורך להמתין אחריה, ולשיטת הרמב"ם, טעמה אינו הקובע אלא מידת קשיותה (הגרי"ש אלישיב, קובץ תשובות או"ח סימן נ"ה).

גבינה 'קשה', מהי? עדיין מוטל עלינו לברר, מאימתי גבינה הופכת ל"גבינה קשה", שיש להמתין אחריה לאכילת בשר. ובכן, רוב הפוסקים נוקטים (עיי' ט"ז שם ס"ק ד' וש"ך שם ס"ק ט"ו), כי גבינה שיושנה במשך ששה חודשים, נחשבת גבינה קשה.

גבינות צהובות וגבינות בולגריות: עתה נעבור אל הגבינות הצהובות והגבינות הבולגריות של ימינו - הנחשבות הן ל"גבינות קשות"? מתברר, כי רובן המוחלט של הגבינות הצהובות, אינן זוכות ליישון במשך ששה חודשים, ולפיכך אינן נחשבות "גבינות קשות" ("בנתיב החלב" שם).

האם תהליך היישון אינו חדל עד אכילת הגבינה: מכל מקום, הגאון רבי שמואל ואזנר זצ"ל (שו"ת "שבט הלוי" ח"ב סימן ל"ה) כתב שראוי להחמיר, משום שלעיתים חולפים ששה חודשים החל מן היום שבו הוחל ביישון הגבינה ועד לרגע שבו הצרכן אוכל אותה. כלומר, לדעתו, גם לאחר סיום תהליך היישון, הגבינה ממשיכה להתיישן באריזתה, ומאחר שקשה מאד לדעת מאימתי החל תהליך היישון של כל גבינה, ראוי להחמיר. לכך הוא מצרף גם את דעות הסוברים, כי גם גבינה שיושנה בתקופה הפחותה מששה חודשים, היא גבינה קשה.

ואילו הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל (שו"ת "אבן ישראל" ח"ט סימן ס"ח) נוקט, כי אין להחמיר לגבי הגבינות הצהובות של ימינו.

חובה להדגיש, כי גם כיום מיוצרות גבינות קשות מיוחדות, המתיישנות למעלה משנה בתהליך ייצורן, ולכל הדעות, לאחר אכילתן אין לאכול בשר, עד הזמן הקצוב (ראה "נתיב החלב" שם).

בעיר אחת הוכרז חרם על ידי רב העיר, בעקבות פירצה מסויימת בענייני פסח. אחד מבעלי הבתים שבעיר לא ציית לדברים, ולפיכך הוטל בחרם. לאחר זמן היה בדרך ורדפוהו רוצחים ולא השיגוהו, אולם מחמת רעבונו סר לנחל סמוך ליטול ידיו, ואז תפסוהו והרגוהו.

יום אחד ישב הרב בחדרו ולמד, ולפתע בא ההרג אליו, וסיפר לו כי מפני מסירות נפשו על נטילת ידים נכנס לגן עדן ללא שהיות אולם מפני החרם חזר אל הרב, שיתירנו לו...

על זה אמרו חז"ל - "מסיים האדר"ת" - "יש קונה עולמו בשעה אחת, תוכחה מגולה עד כמה להיזהר גם במצוה דרבנן".

דף קז/ב אוכל מחמת מאכיל

למדתו של עשו

גמרתנו דנה, אם אדם שמאכילים אותו, זקוק לנטילת ידים.

לא לחינם, כותב בעל ה"פנים יפות" (בראשית כה/ל), עשו הרשע ביקש (שם) "הלעיטני נא מן האדם האדם". שכן, יעקב אבינו מיהא להגיש אוכל לעשו, משום שאין לתת לחם לזה שאינו נוטל את ידיו. לפיכך עשו ביקש, הלעיטני נא, הכנס את המאכלים לתוך פי, משום שהוא סבר, כי במקרה זה, האוכל אינו זקוק לנטילת ידים...

גאון לודמיר

מתחילים. מהתחלה.

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד > עכשיו > 3029 *

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שבועות... החלו את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה' לומדים כמה דקות חזכים בסיפוק רוחני עצום!

לעילוי נשמת

הר"ר **אריה לייב פלטובסקי** ז"ל בן הרב בנימין ז"ל

נלב"ע כ"א מנחם אב תשע"ג **תנצב"ה**

הנוצח ע"י בני משפחתו שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

